

Costa Rica

a fotósparadicsom

Írta és fényképezte:
Kovács P. Attila
www.kpa.hu

Az ország az Egyenlítőtől északra a 8. és 11. szélességi fok között terül el, éghajlata trópusi, az országban mégis 12 ökológiai zóna található. Van árapályos mangrove, száraz, lombhullató erdő, trópusi esőerdő, sőt a Talamanca-hegység szélfúttá tetején szubalpesi rét is. A véget nem érő vadonban úton-útfélen, földön, vízben és levegőben állatokkal találkozhatunk, elérhető közelségbe kerülnek a majmok, jaguárok, kajmánok, tengeri teknősök, valamint a megszámlálhatatlan madár- és rovarfaj.

Costa Ricát tartják a régió legstabilabb országának. Keleti partjait Kolumbusz 1502-ben fedezte fel 4. és egyben utolsó amerikai expedíciója alkalmával. A nyugati partoknál 1519-ben járt először spanyol hajós, míg a belső magasságokat csak 1561-ben sikerült meghódítani. Kolumbusz díszes, arannyal kirakott ruhába öltözött indián hölgyekkel találkozott, ebből egy gazdag társadalom meglétére következtetett. Ezért nevezte el a területet gazdag partnak, azaz spanyolul Costa Ricának. A spanyolok megtelepedése azonban nem sikerült olyan fényesen. Az indiánok sem fogadták szeretettel őket, a növényzet és az állatvilág is

ellenük esküdt, így többszöri próbálkozásuk, hogy megtelepedjenek, nem sikerült. Később az ország belsőjében a spanyol telepesek mégis teret hódítottak, mert a hegyekben a hőmérséklet, a gazdag vulkanikus talaj kedvezett a letelepedésnek. A modern Costa Rica kultúrájára az indián befolyás aránylag kicsi, mert többségük meghalt a himlőhöz hasonló járványos betegségekben és a spanyolok bánásmódja következtében.

A spanyol gyarmati időkben a közlekedési nehézségek miatt viszonylagos elszigeteltségben a spanyol koronától való függés aránylag laza volt. Costa Rica volt a legszegényebb spanyol gyarmat Közép-Amerikában. Döntő

faktor volt gazdasági fejlődésében a bennszülött munkaerő hiánya. Míg a többi spanyol gyarmat telepesei indiánokat dolgoztattak földjeiken, Costa Ricában kénytelenek voltak maguk megművelni azt. Így Costa Rica fejlődése különbözött szomszédaitól, és nem is alakultak ki oly mértékű társadalmi egyenlőtlenségek, mint szomszédainál. A Spanyolországtól való függetlenségét 1821. szeptember 15-én kiáltották ki. Ezután Costa Rica is a Mexikói Császárság részévé vált, de hamarosan átigazolt a Közép-Amerikai Államok Szövetségébe, amely nem volt hosszú életű. 1838-ban, miután a szövetség már régen nem működött ténylegesen, az ország formálisan is

Tukán

A kutatók már száz évnél is régebben próbálják megfejteni, mi célból szolgál a testükhöz mérve legnagyobb csőrű madarak, a Közép- és Dél-Amerikában honos tukánok hatalmas csőre. A csőr funkciójáról számos elmélet született, de egyik sem bizonyult teljesen kielégítőnek. Kanadai és brazil kutatók nyomós érvekkel támasztják alá elképzelésüket, miszerint a tukánok csőre az elefántok füléhez hasonló hőleadó szervként működik. A tukán csőre erekkel sűrűn átszőtt testrészből áll, amely hőleadóként szolgálhat. A hőfényképezés alapján kiderült, hogy a tukánok hidegben képesek korlátozni, melegben pedig fokozni a csőr vérellátását, így szabályozva a hőleadás nagyságát.

kilépett, és önálló életre kelt. Costa Ricában paraszti demokrácia alakult ki elnyomott mesztic vagy indián réteg nélkül.

Az ír származású amerikai William Walker-t az Egyesült Államokban a déli ültetvényesek fogadták fel, akik azt remélték, hogy általa befolyást szerezhetnek Mexikóban.

A tervük az volt, ha Walker megszerzi a területeket, azok csatlakoznak később az Egyesült Államokhoz, s az ültetvényesek kérvényezhetik a rabszolgaság bevezetését, így egyre kiterjedtebb birtokokhoz juthattak volna. 1848-ban véget ért a Mexikó számára súlyos kudarccal végződött amerikai-mexikói háború amely so-

rán Mexikó nagy területeket, köztük Felső-Kaliforniát vesztette el. Ezután Walker Nicaraguába és Costa Ricába is betört és amerikanizálni szeretne volna a területet, ám a hirtelenjében toborzott 9000 fős népfelkelő hadsereg elűzte Walker-t, akit 1960-ban Hondurasban elfogtak és kivégeztek.

Costa Ricában 1889-ben tartották az első demokratikus választásokat, igaz a hölgyek és a színes bőrűek akkor csak kívülről szemlélhették az eseményeket. Azóta valódi demokrácia honol az országban, csak néha színesítették az ország történelmét puccsok vagy diktátorok, ám ők is igen rövid ideig.

A vasút építéséhez, amelyet Minor C. Keith amerikai üzletember szervezett, Jamaicából érkeztek afrikai származású bevándorlók leszármazottai. Ők most a lakosság 3%-át alkotják. Az Amerikai Egyesült Államokból behozott elítéltek mellett kínai bevándorlók is részt vettek a vasútépítésben. Megépítéséért cserébe Costa Rica kormánya a vasút számára a nyomvonalon felül is adott bérbe területeket, amin a vasúttársaság banánt termesztett, amit az Egyesült Államokba exportált. Így a banán a kávé mellett Costa Rica exportjának egyik fő terméke lett, az azt termesztő külföldi tulajdonú társaságok (köztük az United Fruit Company) pedig döntő szerepet játszottak a nemzetgazdaságban.

forrás: Google Térképek

Az ország népessége 4 328 000 fő, melynek 60%-a városokban él. A népességnövekedés 1,56%-os, az írástudatlanság 4%-os. A lakosság 87%-a európai, 7%-a mesztic, 3%-a fekete illetve mulatt, 2%-a kelet-ázsiai, 1%-a pedig indián (2007-es adatok).

Az amerikai kontinens keskeny közepe részén két ország - Costa Rica és Panama - osztozik egy páratlan területen, amelyet Talamanca Természetvédelmi Terület és La Amistad Nemzeti Park néven tartanak számon. Az 1979 óta nemzetközi védelem alatt álló térség 5678,45 négyzetkilométer alapterületű. 90 százalékát őserdők borítják, amelyekben a földi élőlények 4 százaléka talál otthonra. A Baru vulkán közelében 12000 éves kulturális emlékeket rejt a föld mélye, állatokat és embereket ábrázoló aranytárgyak, ékszerek és kőoszlopok utalnak rég letűnt civilizációkra. A Talamancát és a La Amistadot 1983-ban nyilvánították a Világörökség részévé, 1990-ben pedig kibővítették a listán szereplő területeket.

A közép-amerikai Kordinellák-hegység legmagasabb és legősibb része a Talamanca-hegység, amely Costa Ricán keresztül átnyúlik Panamába. Itt található az a természeti kincsekben rendkívül bővelkedő terület, amely a La Amistad - Barátság - nevet viseli. A Kordinellák gerincén fekszik egész Közép-Amerika, ahol változatos tájképpel találkozhat az odalátogató. Találni itt homokos, pálmafás tengerpartokat és magas, nyaktörő hegyeket egyaránt. Minthogy az Atlanti- és a Csendes-óceán időjárási zónái itt találkoznak, a természet erői hozzájárultak ahhoz, hogy élőlényekben gazdag és változatos vegetáció alakult ki ezen a helyen.

Több millió évvel ezelőtt még tengervíz választotta el egymástól Észak-

és Dél-Amerikát, azonban a földrészek mozgása miatt a kontinentális talapzatok egymásba torlódtak és a felszínre emelkedett Közép-Amerika vékony hídjá. Ez a híd két világ között létesített összeköttetést, amelyek addig egymástól függetlenül fejlődtek. A kapcsolat megszületése után az északon élő flóra és fauna elkezdett lefelé terjeszkedni, a délen élő pedig észak felé indult el. Így vált Közép-Amerika különféle állat- és növényfajok különleges olvasztótégelyévé. Costa Rica területe 51.100 km², ami bolygónk felszínének csupán 0,03%-a, de az élőlények száma olyan nagy, hogy a Földön található élő szervezetek 5%-a megtalálható ebben a parányi országban.

Ennek az egyedülálló élővilágnak megmentéséért hozták létre a La Amistadot és a Talamancát, amelyeket magassági szinttől függően sűrű hegyi erdők vagy síkvidéki trópusi

esőerdők borítanak. A zöld pokolként is emlegetett, sűrű dzsungel csak a magasabb fekvésű helyeken alakultak ki, az alacsonyabb helyeken szinte nincs is aljnövényzet. Az áthatolhatatlan erdők a nyiladékok mentén és a folyópartokon található, minthogy itt elegendő napfény jut a buja növényzet tenyésztéséhez. Az érintetlen síkvidéki erdőknek olyan sűrű a lombkoronája, hogy a talajszintre nem jutnak le a Nap sugarai. A lombkorona szintjén viszont burjánzik az élet: gyönyörű broméliák, orchideák és más egzotikus növények pompáznak.

A természetvédelmi területeken a változatos magassági szintek miatt nagy kiterjedésű láposok, törpenövényzettel rendelkező magasföldek és szubalpesi típusú esőerdők alakultak ki. Ezek a nagyszerű és változatos élőhelyek sokféle fajnak nyújtanak menedéket. A ragadozókat olyan pompás állatok képviselik, mint a jaguár,

a puma vagy az ocelot. Előlük bújnak a növényzet rejtekébe a tapírok, felettük számos majomfaj éli zajos életét. A lombok között keres gyümölcsöket a világító zöld tollazattal büszkélkedő kvézál, amelynek hosszú farktollát csak a maja törzsfőnökök viselhették.

A Világörökségnek ezen a helyén mintegy 13.000 növényfaj, ezen belül 900 páfrányfaj, 220-féle hüllő, 163 kétlábú, 1.600 sósvízi hal, számos madárfa él, a rovarvilág képviselőit pedig lehetetlen lenne felsorolni. A park területén őslakos indián törzsek is élnek. A bribik, brunkák és guajamik a spanyol hódítók elől menekültek az erdőbe, és még ma is saját nyelvüket beszélnek.

Costa Rica vidéki tájait időnként elözlök a pillangók, amelyek végtelen színes szőnyegként hullámoznak a levegőben. Az országban kb. 1250 fajuk fordul elő, több mint egész Afrikában, a világ összes ismert fájának egytize-

de. Az esős évszak kezdetén, május környékén a sík vidékekről a hegyek felé tartó rovarok lepik el a tájat. Bizonyos fajok 34 szélességi fok távolságot tesznek meg Mexikó és Bolívia között. A pillangók az álcázás nagymesterei, van olyan faj, amelyik arra is képes, hogy darázsnek mutassa magát.

Tortugero Nemzeti Park

A kajmán és a teknősök farkaszemet néznek egy farönkön.

A 19.000 hektáros park szerves részét képezi az a 15 km hosszán a szárazföld felé benyúló mocsaras terület, és az a 23 km hosszú partszakasz, amely a levesteknősök elsődleges tojáshelye a Karib-térségben. Az évi 500 cm-nyi esőben ázó Tortugero part menti esőerdők, és egymástól eltérő mocsaras vidékek alkotják, ahol meglehetősen sok állatfaj él.

Irazu vulkán

Ez az egyik legaktívabb vulkán. 1723 óta 23 kitörést jegyeztek fel. A legutóbbi és egyben leghíresebb kitörése 1963-ban kezdődött és egészen 1965-ig tartott. Pont azon a napon tört ki, és borította el hamuval San Josét, amikor John F. Kennedy amerikai elnök állami látogatásra utazott ide a fővárosba.

Ez a legmagasabb aktív vulkán Costa Ricában. 3432 méter magas, öt kráterből áll, amelyből az iker kráterek láthatóak a képen. A főkráter könnyen megkülönböztethető, 1050 méter átmérőjű, 300 méter mély. Az egyes krátereknek nevet is adtak: Diego de la Haya kráter 600 méter átmérőjű és 100 méter mély. A többi a Playa Hermosa, La Laguna, és az El Piroclastico. Az ásványi anyagokban gazdag krátertő színes, sokszor smaragdzöld és bíbor-vörös között változik a színe. Az átlaghőmérséklet csak 7,3 °C. Csúcsa páramentes időben a csendes-óceáni és a karibi partokról is látható. A régi fővárostól, Cartagótól 39 km-re, San Josétól pedig 60 km-re fekszik.

A vulkánok ősi nyílások a földkéregben, amelyeken át magma, azaz megolvadt kő ömlik ki a kéreg alatti folyékony kőköpönyegből. Napjainkban több mint 600 aktív vulkán található a bolygónkon. Costa Rica 7 működő és 60 szunnyadó vulkánjával a világ egyik legaktívabb területe.

Kétfajta vulkán létezik, a bazaltformációk és az andezit típusúak. A hawaii és az indonéz vulkánok bazaltformációk, ezek a földkéreg hasadékaival vannak összefüggésben. Itt a konvekció eltávolítja egymástól a lemezeket, az olvadt magma egyenesen ömlik a vulkánból. Costa Rica

vulkánjai andezit típusúak (az Andok-hegységről kapta a nevét). Ezek a világ tengerparti hegységeiben fordulnak elő. A bazaltvulkánoktól eltérően ezek az andezit vulkánok hatalmas robbanásokra hajlamosak.

Amikor a vulkán beindul, a robbanás erőssége attól függ, hogy mennyi

vizet és sziklát tartalmaz és milyen formájú a vulkáncsatorna. A beszivárgó víz gőzrobbanást eredményez.

Utoljára 2010. január 5-én tört ki Costa Ricában vulkán, a több mint egy évszázada szunnyadó Turrialba. A hatalmas tűzhányó hamut és gőzt lövellt ki gyomrából. A 3340 méter

magas vulkán a costa ricai fővárostól, San Josétól keletre található, az ország középső részén fekvő, buja erdővel borított hegyvidéken.

A környék gyéren lakott, csak húsz embert kellett elköltöztetni a vulkán lejtőiről, és további harmincnak kellett még távoznia a hegy közeléből.

A Turrialba utoljára a XIX. században volt aktív, 1864-től kezdve 22 éven át működött, majd több mint egy évszázadon át „szendergett”. Az utolsó nagy kitörés 1866 februárjában volt, akkoriban a tűzhányóból kitörő hamut a több száz kilométerre fekvő Nicaraguáig vitte a szél.

Poas vulkán füstölgő krátere

A Poas vulkán 1910. január 25-én kitört és kb. 640.000 tonna hamut lövellt ki magából. 1952-1954 között, hamuval és sziklával bombázta a közeli területeket. Azóta nyugalomban van, de 1989-ben, a parkot lezárták, mert veszélyes kénes gázokat bocsájtott ki magából. Most újra látogatható a park. A gejzír-szerű kitöréseknek a sáros víznek és gőznek, köszönheti a hírnevét, mint a világ legnagyobb gejzírje.

A környéke buja növényzetű őserdő, ahol utat építettek ki a vulkán pereméhez.

A Poas vulkán környéke buja növényzetű őserdő, ahol utat építettek ki a vulkán pereméhez.